هەرێمی کوردستان-عێراق
زانکۆی سەلاحەددین-هەولێر
کۆلێژی ئەدەبیات
بەشی شوێنەوار

بیناسازی کۆن

(Ancient Architecture)

م. بابەت : کاروان صدیق بکر
بیناسازی کۆن.
وانەی یەکەم
2023-2022

- مەبەست لەو بابەتە(الهدف من المادة):

1- ئاشناكردنى قوتابيە بە زانستى (بيناسازى كۆن) كە يەكێك لە كۆڵەگە گرنگەكانى هونەرى كۆن، وتايبەتە بە پاشماوە شوێنەواريەكانى عێراقى كۆن وكوردستان بەتايبەت.

2-تێگەياندنى قوتابيە لەتايبە تمەندى هەر سەردەمێك بەجيا ولەرووى جياكارى دەركەوتەى شارستانى وبيناسازى وە تواناداا پێدانييان لەورووەوە بەرێژەى زياتر لە80%، بەشێوەيەك قوتابى بتوانێت شێوازەكانى بيناسازى وەك:(ئايينى، وسەربازى، ونيشتەجێى...) بەشێوازێكى زانستى تەواو فەراهەم بكات.

3- راهێنانى قوتابيە لەسەر چۆنيەتى شيكردنەوە وپۆلێن كردنى هەربينايەك، چ لەرووى پێكهاتەى بيناكە (هێلكارى، وكەرەستەكانى)، ويەكە بيناسازييەكانى، بەشێوەيەكى ئەكاديمى پوخت وتەواو.

هونەری بیناسازی چییە؟

جۆرێکە لە هونەری جێ بەجێ کردن (التطبيقي)، کە پەیوەستە بەچالاکی وداهێنان وتەجروبەی مرۆڤایەتی، کەمتمانەی بەمرۆڤ بەخشی، سەرەتا مەبەستی تەنها بۆپاراستن وپارێزگاری بوو لەخۆی ودەستکەوتەکانی دواتر ڕەنگی دایەوە لەنەوەکانی ودەلالەت بوو لەخاوەنداریێتی.

زانستی بیناسازی چییە؟:

زانستێکە لەئەنجامی تەجروبەو تێرامان مرۆڤ لەسروشتەوە فێری بوو (واتە خۆرسك نییە)، بۆنموونە: لەدەرچەی سەر ڕووی دیواری ناوەوەی ئەشکەوتەوە فێری دروستکردنی پەنجەرە بوو لەئەنجامی هەزارەها ساڵ وشارەزابوونی مرۆڤ بۆ ئەرك وگرنگی ئەم دەرچەیە لەهاتنە ژوورەوەی تیشکی خۆر و ڕووناکی وهەوای پاك و تێرامانی ئاسمان لەشەودا. وەهەروەها پەنای بردە بەر گیرفانەکانی کەڵەبەری ئەشکەوتەکان ولەشێوەی ژووری بچوك، ودواتر فێری دروستکردنی (دیواری بازنەیی) بوو لەناو ئەشکەوتەکان ولەهەمان ئەو کەرەستەی کەلەسروشتدا هەییوو قوروو لیتەی لێوار ڕووبارەکانی بەکاردەهێنا، بەڵام سەقفی خانووەکەی سەقفی ئەشکەوتەکەبوو، چونکە هێشتا مرۆڤ تەواو کارامە نەبوو لەدروستکردنی سەقف .

دەركەوتەی شارستانی پاشماوە بیناسازییە سەرەكییەكان لە وولاّتی نێوان دوو زێی كۆن چین؟؛

1. پەرستگاكان Temples(شوینی پەرستنی خواوەندەكان بوون، ژمارەیان بەبەراورد بەزەقورەكان زیاترن)
2. زەقوورەكان Ziqqurat(شوێنی حەوانەوەو پشودانی خواوەندەكان بوون، ژمارەیان بەبەراورد بەپەرستگاكان كەمترن)
3. كۆشك وتەلاری پادشاكان Palaces(شوێنی فەرمانڕەوا ومالّ ومندالّییان بوو وفەرمانداری وحوكمڕانی خەلّكییان دەكرد)
4. خانووەكان Houses or Buildings(خانووی خەلّكی ئاسایی بوو)
5. حەشارگە وقەلاّسەربازییەكان Fortress and Castles(شوێنی پارێزگاری وئامادەكاری سوپابوو)
6. شورای شارە كۆنەكان Ancient City Balustrades(بۆپارێزگاری وقایمكاری شارەكان بوو لەهێرشی ناكاو)
7. عەمبارەكان، سایلۆكان Storages(شوێنی هەلّگرتنی دانەوێلّە وخۆراك بوو)

قائمة المراجع والكتب الرئيسة التي أعتمد علينا:
ليستى سەرچاوە وپەرتوکە سەرەکیانەی پشتمان پێ بەستووە:

- Abu Es- Soof , B., Tell Es-Sawwan, Sumer,Vol.24, No.1-2, 1968.
- Helback, H., Samarra Irrigation Agriculture at Choga mami in Iraq, Iraq , Vol.34, No.1 , 1972.
- Speiser, E.A., Excavations at Tepe Gawra, Vol.I, (Philadelphia-1935).
- Watkins, T., and et-al, Qermez dere tel afar, Interim report, No.3, (Department of Archaeology, University of Edinburgh, 1995).
- أبراهيم، نعمان جمعة، حضارة العصر الحجري الحديث في كوردستان العراق، رسالة ماجستير، غير منشورة، جامعة صلاح الدين، كلية الاداب،قسم الأثار، أربيل، 2003م.
- باقر، طه، المعابد في العراق القديم، سومر، مجلد3، ج1، 1947م.
- الخطابي، علي سالم، خصائص المعبد العمارية من عصر فجر السلالات إلى نهاية العصر البابلي القديم، رسالة ماجستير، غير منشورة، كلية الأداب، جامعة الموصل، الأثار القديمة، 2011م.
- الدامرجي، مؤيد سعيد، المدن الدينية والمعابد، في: موسوعة المدينة والحياة المدنية، جزء 1، بغداد، 1988م.
- دوبلهوفر، أرنست، رموز ومحجزات، ترجمة: عماد حاتم، طبعة 2، (سورية- 2010م).
- الشيخ، عادل عبدالله، عمارة العراق في العصرين الحجري الحديث والحجري المعدني حتى نهاية طور العبيد، أطروحة دكتوراه، غير منشورة، كليةالأداب، جامعة بغداد، قسم الأثار، 1995م.
- بلباس، كاروان صديق بكر، المعابد الطولية من عصر العبيد حتى نهاية العصر البابلي القديم(4000-1590ق.م)، رسالة الماجستير، غير منشورة، كلية الأداب، جامعة صلاح الدين، قسم الأثار، أربيل، 2020م.
- **- مصادر الانترنيت:**
- موقع متحف متروبوليتان: http://www.metmuseum.org
- موقع (المواقع القديمة): http://www.ancientlocations.net
- موقع أرشيف الأثري: http://www.archive.archaeology.org

الاسئلة النموذجية:
پرسیاری نموونەیی کۆشش:

- پ1- پێناسەی ئەمانەی خوارەوە بکە؟
- س1- (عرف مما يلي)؟:
- 1- (طوف)؟
- 2- (Tholoi)؟
- 3- (هونەری بیناسازی)؟
- پ2 – باسی بیناسازی ئایینی بکە لەسەردەمی حەلەف بەنموونەوە؟
- س2- تكلم عن العمارة الدينية في عصر الحلف مع ذكر الأمثلة؟
- پ3– تایبەتمەندیەکانی بیناسازی هەزارەی شەشەم پێش زایین چین بیانژمێرە؟:
- س3- (ماهي أهم الخصائص المعمارية للألف السادس قبل الميلاد، عددها ؟:
- پ3– لەژێر ڕۆشنایی ئەو زانیارییانەی کەلە بیناسازی خوێندووتە، ئەم پێکهاتە بیناسازیەی خوارەوە شی بکەرەوە لەڕووی: 1- بۆچ مەبەستێکە(غرض) 2- سەردەمەکەی(عصر) 3- یەکەکانی بیناسازی ناوەوە؟

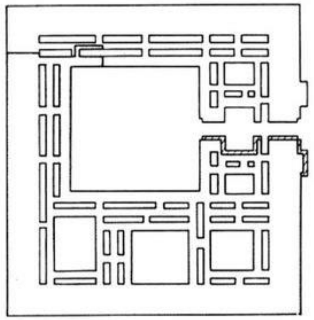

پرسیاری نموونەیی کۆتاییساڵ:

- پ1/ پێناسەی ئەمانەی خوارەوە بکە؟ (15 نمرە).
- 1. خشتی ڕیمشن 2. شوێنگە کاتییەکان 3. Casemate
-
- پ2/ جیاوازی چییە لەنێوان قوچەکی گلێنەی و مۆزایك ؟ (15 نمرە).
- پ3/ ئەو هۆکارانە چین کاردەکەنە سەر نەخشەیەکی بیناسازی تەنها بیانژمێرە؟ ودواتر باسی یەکێکییان بکە؟ (15 نمرە).
- پ4/ وەك شوێنەوارناسێك جیاوازی بکە لەنێوان ئەم پاشماوە بیناسازییانەی خوارەوە، کەوێنەکانیان دانراون. لەڕووی سەردەم مێژوو وشوینی دۆزینەوەیان ؟ (15 نمرە).

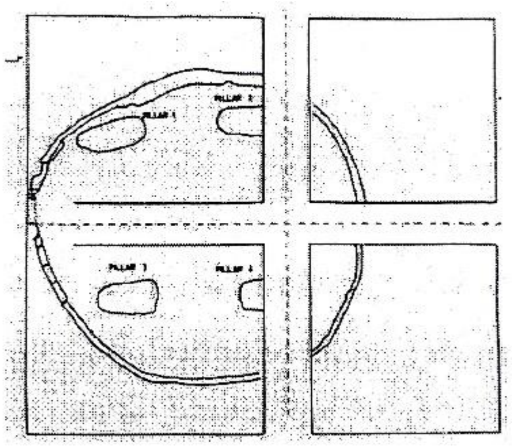

(1)

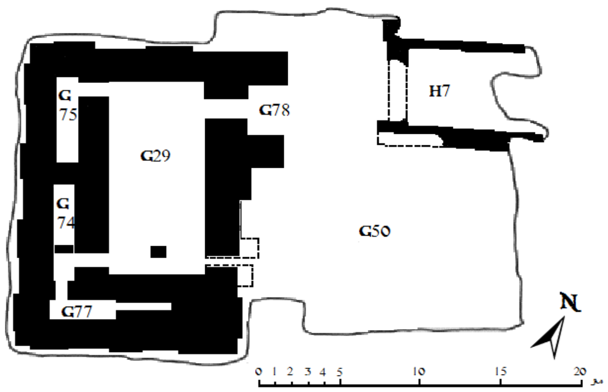

(2)

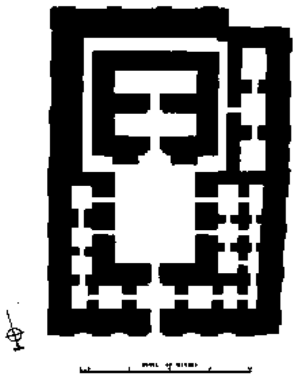

(3)

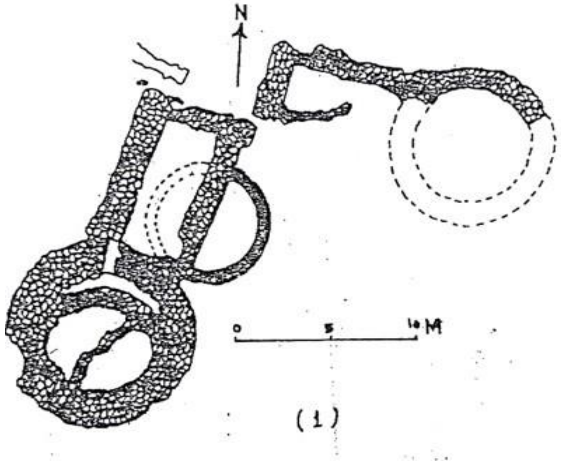

(

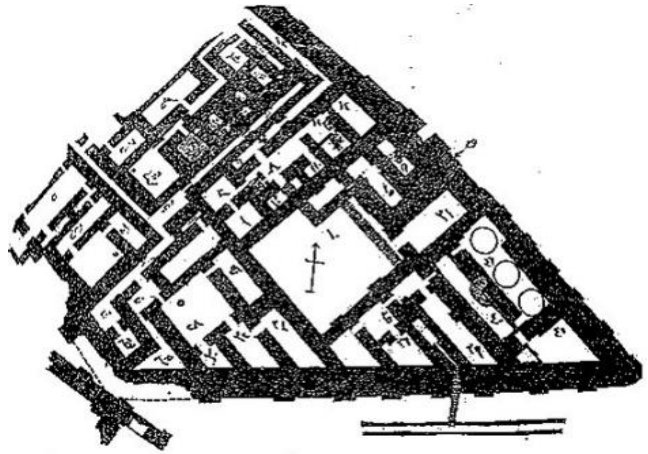

(5)